

ИЗВЕШТАЈ
НА МРЕЖАТА
ЗА ЗАШТИТА ОД
ДИСКРИМИНАЦИЈА

СОДРЖИНА:

1. ШТО ПРЕТСТАВУВА МРЕЖАТА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА?	7
2. ВОВЕД	9
3. РЕЗИМЕ	11
4. БРОЈ НА РЕШЕНИ И НЕРЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ	13
4.1. ПРЕДМЕТИ ВО КОИ Е УТВРДЕНА ДИСКРИМИНАЦИЈА.....	14
4.2. ПРЕДМЕТИ ВО КОИ НЕ Е УТВРДЕНА ДИСКРИМИНАЦИЈА	15
4.3. ОТФРЛАЊЕ ПОРАДИ НЕНАВРЕМЕНОСТ	20
4.4. ЗАПИРАЊЕ НА ПОСТАПКАТА.....	20
4.5. НЕРЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ.....	22
4.6. ПОСТОЈАТ ЛИ ТЕНДЕНЦИИ ВО ПРЕДМЕТИТЕ ПО КОИ КЗД НЕ ПОСТАПУВА?	23
5. ЗАСТАПЕНОСТ НА ДИСКРИМИНАТОРСКИТЕ ОСНОВИ ВО ПРЕТСТАВКИТЕ УПАТЕНИ ОД СТРАНА НА МРЕЖАТА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА	25
6. ЧИЈ Е ТОВАРОТ НА ДОКАЖУВАЊЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЈАТА?	29
7. ПОСТАПКА ПРЕД КОМИСИЈАТА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА	31
8. ПОДНЕСЕНИ КРИВИЧНИ ПРИЈАВИ.....	33
9. СУДСКИ ПОСТАПКИ	37
10. ПОСТАПКИ ПРЕД УСТАВЕН СУД	37
11. ПРЕПОРАКИ	41
АНЕКС I	43

КРАТЕНКИ СОДРЖАНИЕ ВО ИЗВЕШТАЈОТ

ЕСЕ – Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените на Република Македонија

ЗСЗД – Закон за спречување и заштита од дискриминација

КЗД или Комисија – Комисија за заштита од дискриминација

КСЗПМЗ – Коалиција Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници

Мрежа – Мрежа за заштита од дискриминација

МХК – Хелсиншки комитет за човековите права на Република Македонија

ПОРАКА – Републички центар за поддршка на лицата со интелектуална попреченост -ПОРАКА

РОМА СОС – Здружение Ромска организација за мултикултурна афирмација РОМА С.О.С.

ФООМ – Фондација отворено општество – Македонија

Х.Е.Р.А. – Асоцијација за здравствена едукација и истражување

ХОПС – Здружение ХОПС – Опции за здрав живот – Скопје

1 ШТО ПРЕТСТАВУВА МРЕЖАТА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА?

Мрежата за заштита од дискриминација (во понатамошниот текст: Мрежата) беше воспоставена во декември 2010, а до 2013 ја сочинуваа следниве организации: Фондацијата отворено општество – Македонија; Асоцијацијата за здравствена едукација и истражување (ХЕРА); ХОПС - Опции за здрав живот - Скопје; Хелсиншкиот комитет за човековите права на Република Македонија и Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените на Република Македонија (ЕСЕ); Рома СОС; Коалицијата Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници и Републичкиот центар за поддршка на лицата со интелектуална попреченост -ПОРАКА. Последната организација ја напушти Мрежата во 2013, поради недостиг на човечки ресурси кои би биле ангажирани на правните работи. Мрежата има неформален карактер и е насочена кон развивање на стратегиско застапување во случаите на дискриминација, преку поднесување предмети пред Комисијата за заштита од дискриминација, Јавното обвинителство и пред домашните и меѓународните судови. Развојот на домашната практика е поттикнат со обезбедување бесплатна правна помош во стратегиските случаи на дискриминација. Дополнително, размената на информации помеѓу организациите членки е значаен аспект на вмрежувањето, кое понатаму влијае на збогатувањето на знаењето на членките и унапредување на правната практика.

Мрежата ги гради своите стратешки постапки преку месечни координативни средби, кои до 2013 беа водени од страна на ФООМ, а од 2014 нивната координација ја презеде МХК.

Покрај градењето на домашната практика за заштита од дискриминација, Мрежата е насочена и кон континуирано информирање на јавноста за состојбите со дискриминаторските практики. Мрежата ја остварува оваа активност преку објавување месечни соопштенија кои се доставуваат до медиумите, соработниците и донаторите на членките на Мрежата и се објавуваат на веб-страниците на членките на Мрежата.

2 ВОВЕД

Овој извештај има за цел да даде информација за остварувањето на заштитната функција на КЗД, преку презентација на начинот на кој е постапувано во однос на претставките што членките на Мрежата ги доставија до КЗД во изминатите три години и три месеци. Исто толку време постои и КЗД, па овој извештај се однесува на севкупното досегашно постапување на Комисијата во поглед на претставките доставени од Мрежата. И покрај краткиот период во кој функционира КЗД, веќе постојат голем број извештаи¹ коишто се занимаваат со прашањето на ефикасното работење на Комисијата. Според тоа, овој извештај претставува прв обид да се направи своевидна анализа на тоа како КЗД одлучува во однос на претставките, односно како утврдува или не утврдува дискриминација во конкретни случаи. Заштитната улога на КЗД е нејзина основна дејност, па оттаму и потребата за своевидно квалитативно мерење на заштитната функција.

Притоа, овој извештај, нема за цел да претставува некаков репрезентативен резултат или севкупна квалитативна оценка за работењето на КЗД. Извештајот се фокусира исклучиво на искуството на Мрежата, остварено преку 24-те претставки доставени до КЗД.

Во извештајот ќе бидат презентирани главните тенденции кои осумте членки на Мрежата ги воочија преку својата заложба да ги заштитат правата на заедниците и на поединците со кои тие работат. Имајќи ја предвид структурата на членките на Мрежата, неизбежно е најголем дел од претставките да се однесуваат на маргинализираните заедници и нивните барања за заштита од дискриминација. Во овој извештај ќе доминираат искуствата добиени преку обиди да се заштитат правата на Ромите, ЛГБТИ популацијата (лезбејки, гејови, бисексуалци, трансродови и интерсексуалци), жените, лицата кои употребуваат дрога, ХИВ-позитивните лица, лицата со попреченост и други. Но, извештајот опфаќа и предмети или искуства кои не се однесуваат на маргинализираните заедници (особено оние кои се однесуваат на заштитата од дискриминација врз основа на политичката или етничката припадност).

Фактот дека во овој извештај пред сè доминираат барањата за заштита на различните маргинализирани групи, е уште една причина тој да не се гледа како слика за севкупното работење на КЗД, туку како сериозен показател за нејзиното работење во едно фокусирано поле.

¹ Извештај за работата на Комисијата за заштита од дискриминација во првата година од нејзиното постоење <http://www.fosm.mk/CMS/Files/Documents/izvestaj-vo-senka-za-komisija-vo-senka-MKD.pdf>; Анализа на механизмите за спречување и заштита од дискриминација во РМ <http://civilsociety.mk/analiza-na-mehanizmite-za-sprechuvan-e-i-zashtita-od-diskriminatsija-vo-republika-makedonija/> и др.

Извештајот содржи голем број критики кон КЗД, но наше барање и наша цел е секоја критика да биде сфатена како конструктивна забелешка, насочена кон давање препораки за подобро работење на КЗД, а со тоа и постигнување повисок степен на заштита од дискриминација.

Мал дел од овој извештај ќе се однесува на активностите на Мрежата кои не се насочени кон КЗД, туку кон другите фактори во нашиот правен систем коишто треба да имаат улога на заштита од дискриминаторските практики. Тука, пред сè, мислиме на основните судови, на Уставниот суд и на Јавното обвинителство. Скромната интеракција на Мрежата со овие институции ќе биде кусо претставена кон крајот на извештајот.

3 РЕЗИМЕ

До овој момент (март 2014), Мрежата има доставено 24 претставки до КЗД. Само 10 од нив се завршени. КЗД утврди дискриминација во три од предметите, кои во просек беа решени за 5 месеци по предмет. Имајќи предвид дека рокот за одлучување е 90 дена, значи дека КЗД во просек го надминува рокот за постапување за два месеца за секоја претставка. КЗД утврди дека во три предмети кои ги иницираше Мрежата не постои дискриминација. Овие три предмети беа решени во просек за 4,8 месеци.

Во три случаи на Мрежата, КЗД ниту утврди ниту не утврди дискриминација, бидејќи повредата била отстранета во текот на постапката водена пред Комисијата. Во овие случаи КЗД ја искористи законската празнина во постапката за заштита од дискриминација и неосновано ја прекина постапката.

Во 14 од вкупно 24 претставки кои ги поведе Мрежата во изминатите три години сè уште нема исход. Пречекорувањето на законските 90 дена во кои КЗД треба да реши дали постои дискриминација во просек изнесува една година и два месеца. Речиси половина од нерешените претставки (6 од 14) се однесуваат на барање заштита од дискриминација сторена врз основа на сексуална ориентација, па Мрежата упатува барање за еднаква и ефикасна заштита од дискриминација по сите основи.

Мрежата се повикала на сторена дискриминација врз 10 основи: сексуална ориентација (9 претставки); припадност на маргинализирана група (6 претставки); здравствена состојба (3 претставки); етничка припадност, ментална и телесна попреченост и пол (по 2 претставки); политичка припадност, брачна состојба, општествен и социјален статус (по 1 претставка).

И областите на кои се однесуваат претставките ги претставуваат стратешките области во кои работат членките на Мрежата. Претставките на Мрежата се однесуваат на областите образование (7 претставки), медиуми и здравство (по 6 претставки), правосудство (3 претставки), вработување и пристап до добра и услуги (по 1 претставка).

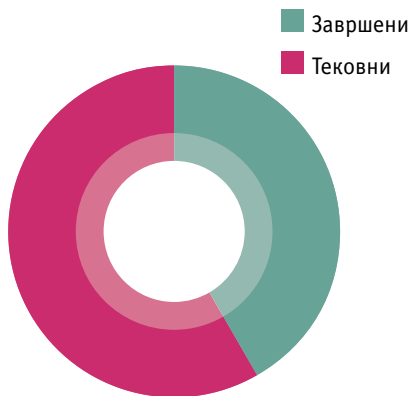
Голем број прашања поврзани со постапката во која се утврдува дискриминација остануваат нејасни. Имајќи предвид дека овој извештај е заснован на предметите кои ги водеше Мрежата пред КЗД, извештајот детаљно се осврнува на воочените недостатоци во текот на водените постапки.

Во извештајот подолу даваме детален осврт на сите прашања кои ги отвора ова резиме.

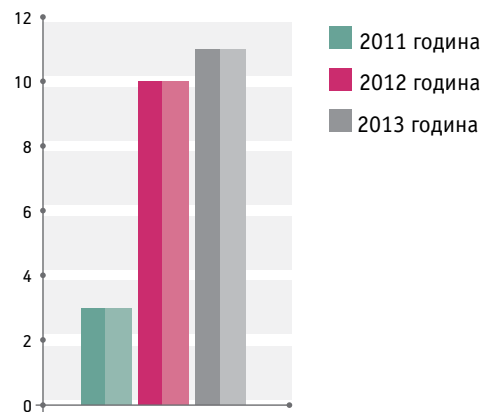
4 БРОЈ НА РЕШЕНИ И НЕРЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ

До овој момент, Мрежата има доставено 24 претставки до КЗД². Завршени се помалку од половина, односно 10. Другите 14 претставки остануваат без исход. Во 2011 година Мрежата доставила само 3 претставки до КЗД. Следната година (2012) се доставени 10 претставки, а во 2013 се поднесени 11 претставки.

Состојба на решени предмети

Број на поднесени претставки

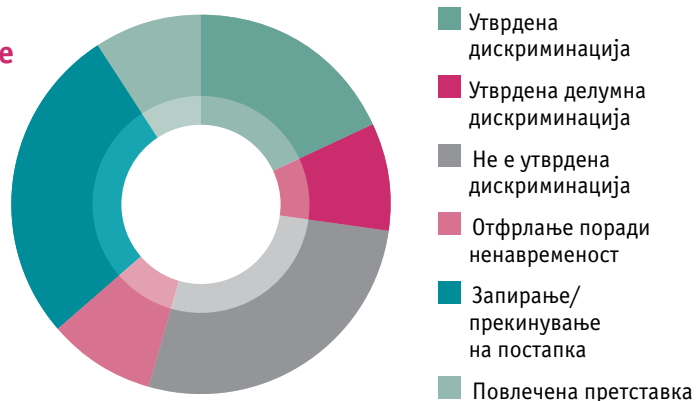

Краток опис на сите поднесени претставки, како и информации за преземените, односно непреземените дејствија по однос на претставките, има во анекс I на страница 43.

Од десетте решени предмети, во два предмета е утврдена дискриминација, а во еден е утврдена делумна дискриминација. Меѓу решените предмети се и три претставки за кои КЗД утврди дека не постои дискриминација.

Комисијата отфрли една претставка поради ненавременост, односно поради незапазување на рокот во кој треба да се достави претставката, а ја запре постапката во три случаи на наводна дискриминација.

Исход од завршените предмети

² Во периодот 2011–2013, според годишните извештаи на КЗД, таа постапила по 220 предмети, што би значело дека претставките на Мрежата се застапени со приближно 11 проценти од севкупното работење на КЗД.

4.1. ПРЕДМЕТИ ВО КОИ Е УТВРДЕНА ДИСКРИМИНАЦИЈА

Меѓу предметите во кои е утврдена дискриминација се наоѓаат случајот „Учебник по Педагогија“ и „Учебник Запознавање на околината“, додека делумна дискриминација е утврдена во случајот „Стоматолошка клиника“. Овие три предмети беа решени за просечно време од 5 месеци по предмет, што значи дека КЗД во просек го надминала рокот за постапување за два месеца за секоја претставка.

Прв случај во кој КЗД утврди дискриминација беше токму претставката на коалицијата „Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници“, која беше покрената поради вознемирувачката содржина на учебникот по Педагогија за III година гимназиско образование, врз основа на сексуалната ориентација. Оваа прва претставка на Мрежата е од исклучително значење за правната практика, но и за унапредувањето на правата на ЛГБТ-лицата, бидејќи за првпат како дискриминаторска основа беше поставена сексуалната ориентација, па ако се имаат предвид околностите под кои се носеше ЗСЗД, донесеното мислење воспостави определена практика на Комисијата - иако во ЗСЗД сексуалната ориентација не е изречно наведена како основа за дискриминација. Постапувајќи по оваа претставка, Комисијата изврши толкување и примена на Законот, во смисла на тоа дека и сексуалната ориентација може да претставува основа за дискриминација.

Во мислењето, КЗД утврдува дека содржината во спорниот учебник „Педагогија“, во делот во кој е наведено дека „хомосексуалноста и лезбејството се варијанти на полов нагон и, секако, како опачини се манифестираат со свртеност на индивидуата кон сексуален партнер од ист пол... Меѓу ориентираните лица и во двата пола има многу невротични и психотични личности“ е вознемирувачка и предизвикува чувство на пониженост и повреда на достоинството на група луѓе, кое произлегува од дискриминациска основа.

Мислењето на Комисијата, која утврди постоење дискриминација, можеше да се сфати како храбар и решителен чекор насочен кон заштита на ЛГБТИ-лицата. Но, како што ќе видиме понатаму, КЗД не остана доследна на сопствената практика.

Случајот „Запознавање на околината“ се однесува на изоставувањето на бошњачката заедница во учебникот „Запознавање на околината“ за III одделение. Барањето на подносителот на претставката – претставник на бошњачката заедница кој го ополномошти Македонскиот хелсиншки комитет да постапува во негово име – се однесуваше на ставањето на неговата заедница во понеповолна положба во однос на другите заедници кои живеат во Македонија и кои се наведени во Преамбулата на Уставот. КЗД утврди дека тоа што во учебникот се наброени сите заедници од Преамбулата на Уставот освен бошњачката заедница, претставува дискриминација врз основа на етничката припадност. Во своето мислење, КЗД му препорача на Министерството за образование и наука да ги исполни обврските од член

3 од ЗСЗД (член кој ги дефинира основите на дискриминација, односно определува забрана за дискриминација во однос на законски утврдените членови). Но, КЗД не му препорача на Министерството учебникот да биде ревидиран во рок од 30 дена, како што препорача кога го донесе мислењето во однос на дискриминацијата содржана во случајот „Учебник по Педагогија“. Сакајќи да ја потсети КЗД дека само делумно ја завршила својата работа, МКХ достави барање за дополнување и допрецизирање на мислењето. До денес нема одговор на ваквото барање.

Во *случајот* „*Стоматолошка клиника*“ КЗД утврди само делумна дискриминација. Овој случај беше покренат откако корисници на сервисите на ХОПС кои се зависни од опијати пријавија дека подлежат на дополнителни испитувања за хепатитис Ц пред да им биде извршена стоматолошка интервенција и дека овие интервенции значат изложување на дополнителни финансиски трошоци. Исто така, поради позитивните резултати на испитувањата за хепатит, тие биле принудени да платат за дополнителната заштитна опрема што ја носел медицинскиот персонал. Ваквите различни финансиски постапки и критериуми при користењето исти стоматолошки услуги помеѓу пациентите со дијагностициран хепатитис Ц, Б и ХИВ-статус и другите пациенти со инфективни заболувања и пациентите кои немаат инфективни заболувања претставува директна дискриминација врз основа на здравствената состојба.

Освен финансискиот аспект на дискриминацијата, лицата зависници од опијати пријавија дека при неколкукратното користење на стоматолошките услуги биле носени во посебни простории, каде што третман добивале само тие, а не и лицата кои немаат инфективни заболувања. Апаратите во овие простории на Стоматолошката клиника биле во многу полоша состојба од оние во просториите каде што се третираат другите пациенти. За жал, КЗД не утврди дискриминација во ваквиот не само нееднаков третман на лицата зависници од опијати, туку и во понижувачкиот однос кон нив поради нивната здравствена состојба.

4.2. ПРЕДМЕТИ ВО КОИ НЕ Е УТВРДЕНА ДИСКРИМИНАЦИЈА

КЗД утврди дека не постои дискриминација во три предмети кои ги иницираше Мрежата. Овие три предмети беа решени во просек од 4,8 месеци, што е приближно исто со времето што ѝ беше потребно на КЗД за да ги реши предметите во кои утврди дискриминација.

Една година откако го донесе мислењето со кое го осуди стигматизирањето на луѓето врз основа на нивната сексуална ориентација (случај „Учебник „Педагогија“), КЗД донесе ново мислење овојпат за случајот „Учебник Криминалистичка психологија“, во кое Комисијата најде научно оправдување за користењето вознемирувачки содржини кон трансродовите лица и лицата со нехетеросексуална ориентација.

Меѓу другото, оспорениот учебник ја содржи следнава стигматизирачка изјава: „Насилствата на трансвеститите можат да бидат многу брутални, иако ретки, насочени кон женскиот пол, како чин на *огмазга* затоа што природата ги казнила не давајќи им целосно женски изглед“. Ова се само дел од неточните информации содржани во учебникот за кој КЗД смета дека „се работи за научен опис на поимот трансвестизам, а поимот девијантност би требало да се разбере во неговиот научен контекст „оддалечување од обичајните или прифатените стандарди“.

Мрежата и КСЗПМЗ, како подносител на претставката, веднаш по добивањето на мислењето остро ја осудија одлуката на КЗД за научно оправдување на експлицитното стигматизирање на луѓето кои се пресоблекуваат во облека на спротивниот пол како луѓе со девијантност. Понатаму, особено загрижувачка беше промената на колосекот на ставовите што ги зазема КЗД, што никако не води кон правна сигурност и континуирана заштита од дискриминација на лицата со нехетеросексуална ориентација.

Втората претставка во која КЗД не утврди дискриминација беше случајот „Електронска картичка за здравствено осигурување“. Според подносителот на претставката, РОМА СОС, со оспорениот Правилник³ се предвидуваат различни трошоци за определени групи граѓани кон кои државата има специјална грижа, со што се врши наводна дискриминација врз групи како што се, на пример, невработените лица, самохраните родители и децата без родители и родителска грижа до 18 години, кои според Правилникот се ставени во понеповолна положба од лицата корисници на социјална помош. Наводната дискриминација се состои во тоа што Правилникот определува дека „висината на трошоците за издавање електронска картичка за здравствено осигурување изнесува 250,00 денари“. По исклучок, трошоците за издавање електронска картичка за здравствено осигурување за невработени лица, пензионери со нето-пензија до 15.000 денари, самохрани родители и деца без родители и родителска грижа до 18 години, како и за лица осигурени преку нив, изнесуваат 100 денари, освен за лицата кои се корисници на социјална парична помош и членовите на нивните семејства и лицата корисници на постојана парична помош, кои се ослободени од трошоците⁴. Дополнително, освен што ги става во различна положба истакнатите групи лица, Правилникот прави разлика помеѓу различните групи приматели на социјална помош, па ги повластува само корисниците на социјална парична помош и постојана парична помош. Тоа значи дека поволната одредба не се применува врз следниве корисници на социјална помош: мајките кои примаат парична помош за родено четврто дете, оние кои добиваат парична помош за неа од друго лице, приматели на еднократна парична помош, примателите на парична помош за социјално домување и право на здравствена заштита.

3 Правилник за висината на трошоците за издавање, замена на загубена или оштетена и за повторно активирање на блокирана електронска картичка за здравствено осигурување, како и начинот на нивно плаќање (Службен весник на РМ бр. 68/2012)

4 Член 3 став 1 и 2 од Правилникот.

Во своето мислење, КЗД упатува на тоа дека во конкретниот случај не е направена дискриминација врз невработените лица, самохраните родители и децата без родители и родителска грижа до 18 години, туку напротив со намалувањето на спорните трошоци од 250 на 100 денари, врз нив е применета афирмативна мерка заради елиминирање или намалување на фактичките нееднаквости. Но, се чини дека Комисијата ја споредува издвоената категорија лица со сите други луѓе, што не е барање на подносителот на претставката, кој бараше оваа категорија да се третира еднакво со друга социјална група (корисниците на социјална парична помош и постојана парична помош), на која воопшто не ѝ се наплатуваат 250 денари.

Понатаму, РОМА СОС во својата претставка, преку укажувањето дека релевантните закони дури прават разлика помеѓу видовите невработени (привремено невработени лица и државјани кои не се задолжително осигурени по ниту една основа), се обиде да укаже на потребата од синхронизираност на социјалното законодавство, и дека зад секоја помала или поголема бенефиција треба да постои јасна легитимна цел, која државата сака да ја заштити со конкретната бенефиција. Но, КЗД не дава објаснување за тоа која е конкретната, легитимната цел според која е оправдано, на пример, примател на социјална парична помош да не плати ништо за издавање електронска картичка за здравствено осигурување, а невработеното лице да плати 100 денари. Напротив, КЗД дава објаснување со кое се задржува на тоа дека разликувањето на двата вида невработени лица било релевантно за плаќањето придонеси за задолжително социјално осигурување, но не и за плаќањето на трошоците за издавање.

Особено е интересно образложението на КЗД во поглед на разликите кои Правилникот ги прави помеѓу различните групи корисници на бенефиции од Законот за социјална заштита. Во своето мислење, КЗД појаснува дека ослободувањето од плаќање трошоци за (ре)издавање на електронска картичка за здравствено осигурување на корисниците на социјална парична помош и постојана парична помош се должи на афирмативната мерка којашто државата ја применува врз овие, според нив, маргинализирани групи. Понатаму, КЗД определува дека давањето определени права, како што се правото на парична помош на мајка која родила четврто дете, паричен надоместок за помош и нега на друго лице, надоместок на плата за скратено работно време поради нега на дете со телесни и ментални пречки во развојот и еднократна парична помош, се права кои ги остваруваат лицата не поради тоа што се припадници на маргинализирана група, туку по други основи, па затоа не може да се направи споредба на оваа категорија граѓани со припадниците на маргинализираните групи, бидејќи дискриминацијата се јавува само кога постои споредба на граѓани со ист материјален и социјален статус во иста или во слична ситуација.

Се поставува прашањето дали КЗД ќе го дадеше истото образложение ако различното третирање на категориите граѓани опфатени со Законот за социјална заштита не ги споредуваше врз дискриминаторската основа припадност кон маргинализирана група. Ова прашање е сосема

легитимно, зашто подносителот на претставката во ниту еден момент не тврдел дека наводната дискриминација е направена врз дискриминаторска основа припадник на маргинализирана група. Дали КЗД ќе го донесеше истиот заклучок доколку определеше дека дискриминаторска основа е социјалниот статус наместо припадност на маргинализирана група?

Понатаму, тврдењето на КЗД кое укажува дека „дискриминацијата се јавува само кога постои споредба на граѓани со ист материјален и социјален статус во иста или во слична ситуација“ не само што е погрешно, туку е и недокажано, што е всушност најголемата слабост на мислењата на КЗД. За да нè увери дека станува збор за граѓани со различен материјален и социјален статус, КЗД требала да обезбеди информации барем за тоа која е разликата во материјалната положба на, на пример, примателот на социјалната помош и на невработениот.

Како Мрежа за заштита од дискриминација, ние сме сосема свесни дека е особено тешко да се докаже дискриминација во случаи како наведениот, но во исто време ваквите случаи претставуваат посебен предизвик за докажување, односно за оспорување. Во случаите кои се однесуваат на различните бенефиции што ги добиваат граѓаните врз основа на државната политика за социјална заштита, основна задача на КЗД е да ја утврди, а потоа и да ја докаже и презентира легитимната цел на државата и оправданоста на определена мерка. За жал, во овој случај КЗД не успеа да даде образложение за тоа како оспорената мерка соодветствува на реалните потреби.

Но, преку овој предмет лоцираме уште еден проблем, а тоа е недоволната прецизност со која во социјалните прописи се утврдуваат целите и ефектите што треба да ги имаат социјалните мерки.

Следен случај во кој не беше утврдена дискриминација е случајот „Клиника за пластична и реконструктивна хирургија“. Подносителот на претставката, ХОПС, побарал да се утврди сторена дискриминација од страна на наведената клиника, поради тоа што медицинскиот персонал континуирано им го оневозможувал правото на лекување на лицата кои имаат дијагноза опијатна зависност. Овие лица, без разлика во кој дел од денот ќе се обрателе во Клиниката (дури и кога ќе дошле рано наутро), биле оставани за преглед и интервенција по сите други пациенти, со образложение дека заради заштита на пациентите тие ќе бидат последни што ќе ги користат инструментите. Притоа, медицинскиот персонал при интервенциите преземал мерки за наводно поголема заштита (два пара ракавици, посебни прекривки за мебелот и сл.). ХОПС побара од КЗД да утврди директна дискриминација и да се заложи за елиминирање на понижувачките стереотипи кои придонесуваат за понижување и исклучување на маргинализираните групи.

Кон претставките, ХОПС достави и изјави од две лица кои биле предмет на дискриминаторско постапување, кои опишуваат дека во Клиниката за пластична и реконструктивна хирургија

преврски им биле правени во ладна просторија без медицински апарати, која според нив била магаџински простор.

При решавањето на овој случај, КЗД прибавила бројни мислења – докази (одговор од Клиниката за пластична и реконструктивна хирургија, Правилникот за поблиските критериуми за спречување и сузбивање на интродхоспиталните инфекции и Протоколот за работа при спречување и сузбивање на интродхоспиталните инфекции, како и мислење од Лекарската комора на РМ). Во текот на постапката, КЗД иницираше и средба со ХОПС, а побарала и мислење од Комисијата за заштита на правата на пациентите, од каде што не добила никаков одговор. Ваквиот обид на КЗД за сеопфатно прибирање материјали во врска со предметот е позитивен пример и треба да претставува вообичаена практика на КЗД.

Во својот одговор, Клиниката за пластична и реконструктивна хирургија ги објаснува сите аспекти на наводната дискриминација опишана во претставката. Сумирано, Клиниката тврди дека сите пациенти се третирани подеднакво, а кон нив се постапува во зависност од здравствените проблеми. Притоа, Клиниката го оспорува тврдењето дека овие пациенти се оставаат последни, објаснувајќи дека за секој пациент се користат посебни и стерилни сетови инструменти и дека температурата во сите простории на Клиниката е иста, бидејќи греењето во објектот е централно.

Интересно е дека Лекарската комора на РМ, пак, во својот одговор потврдува дека пациентите со опијатни зависности се третирани последни, зашто стерилизацијата на опремата е посебен третман и трае подолго по интервенциите извршени над нив. Овој одговор само го потврдува неповолниот третман (подолгото чекање) на пациентите со дијагноза опијатни зависности во однос на другите пациенти.

Но, КЗД не најде дискриминациски сегменти во посочениот случај. Сепак, пациентите беа утешени со најавата за реформата електронско закажување и е-рецепт, чие имплементирање ќе овозможи навремени лекарски прегледи.

За Мрежата, ваквите одлуки се неприфатливи кога станува збор за неповолен третман на лицата врз основа на нивната здравствена состојба, поради тоа што КЗД сепак треба да утврдува дискриминација таму каде што таа е сторена, без разлика на добрата волја (најавени реформи и сл.) од страна на дискриминаторите.

Да потсетиме дека КЗД не утврди дискриминација кон лицата зависници од опијати кои при неколкукратното користење на стоматолошките услуги биле носени во посебни простории, каде што третман добивале само тие, а не и лицата кои немаат инфективни заболувања. Апаратите во овие простории на Клиниката за стоматологија биле во многу полоша состојба од оние во просториите каде што се третираат другите пациенти.

4.3. ОТФРЛАЊЕ ПОРАДИ НЕНАВРЕМЕНОСТ

КСЗПМЗ поднесе претставка до КЗД против весникот *Вечер* и против главниот уредник Драган Павловиќ-Латас, поради објавување дискриминациска колумна под наслов „Знамиња“ (18.10.2010), која во моментот на поднесување на претставката сè уште е достапна за читателите на интернет изданието.⁵ Колумната изобилува со дискриминациски, хомофобичен говор на омраза: „педерите се закана за човештвото“; „секој педер треба да носи маица дека сексот со него може да ти донесе СИДА и дека е апсолутна закана за наталитетот“; „ако некој провоцира со наметнување на сопствената интима врз тугите нерви, тоа без конкуренција се педерите“ итн. КСЗПМ бараше од КЗД да утврди дискриминација и да даде препорака за отстранување на колумната од интернет изданието, бидејќи текстот сè уште создава заканувачка и застрашувачка средина за лицата што се со нехетеросексуална ориентација, но и за лицата кои живеат со ХИВ/СИДА.⁶ КЗД ја отфрли претставката со образложение дека колумната е објавена пред да се формира КЗС, па оттука нема надлежност да постапува. Ваквиот став на КЗД е спротивен на ЗСЗД, но и на веќе воспоставената практика на одлучување. Имено, според член 25 ст.5 од ЗСЗД, претставка може да се поднесе најдоцна во рок од три месеци од денот кога била сторена повредата или најдоцна една година од дознавањето за актот на дискриминација. КСЗП поднесе претставка веднаш по дознавањето за достапноста на оваа колумна на интернет, што беше период во кој КЗД беше формирана и имаше надлежност. Исто така, КЗД веќе одлучи за учебникот „Педагогија“, кој беше објавен во 2005 година, утврдувајќи дека неговата достапност и примена претставува дискриминација.

4.4. ЗАПИРАЊЕ И ПРЕКИНУВАЊЕ ПОСТАПКА

Во три случаи на Мрежата, КЗД ниту утврди ниту не утврди дискриминација, бидејќи повредата била отстранета во текот на постапката водена пред Комисијата, односно наводните дискриминатори по поднесената претставка постапиле соодветно на барањата на странката. Се работи за случаите: „Психијатриска клиника – Скопје (неизрекување времена мерка за заштита од семејно насилство)“ и случајот „Бесплатна правна помош“. За да постапи по наведените предмети, на КЗД во просек ѝ биле потребни 3,5 месеци.

Во првиот случај се работи за пациент од Прилеп, припадник на ромската етничка заедница, кому му е одбиен прием на клиниката, со усен изговор дека нема место и му е посочено да се обрати во други психијатриски установи, без притоа да добие писмено образложение и упат за во друга болница. Поради немање доволно докази, како и по претходно даден предлог да се спроведе тестирање на ситуација (метод на докажување дискриминација, за кој ќе стане збор понатаму во Извештајот), како и поради фактот дека лицето е веќе хоспитализирано во

5 <http://www.vecer.com.mk/?ItemID=8E5309574D51DE44903BE05ADC426AA8>, посетена на 30.4.2014 година.

6 Коалиција Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници, Годишен извештај за сексуалните и здравствените права на маргинализираните заедници 2011, Скопје, 2012, стр.38.

истата болница, со што е отстранета повредата, КЗД одлучи да ја прекине постапката, бидејќи истата веќе била непредметна.

Случајот „Неизрекување привремена мерка за заштита од семејно насилство“ е против Основниот суд Скопје II, кој 6 месеци не постапувал по барањето за изрекување привремена мерка за заштита од семејно насилство, за што Судот има обврска да постапи веднаш или најдоцна во рок од 7 дена. Во образложението на своето мислење, КЗД наведува дека откако Судот бил исконтактиран од страна на Комисијата, тој ги презел сите потребни дејствија, времената мерка била донесена, па по утврдувањето на овие факти КЗД смета дека веќе не постојат законски претпоставки за продолжување на постапката и од тие причини истата се запира.

Случајот „Бесплатна правна помош“ беше поведен бидејќи Министерството за правда повеќе од 3 месеци не донело решение по поднесеното барање за бесплатна правна помош во случај на семејно насилство, и покрај законски предвидената обврска за итно постапување (најмногу 20 дена) во случаите на семејно насилство. Откако беше поведена постапката, КЗД беше информирана од страна на Министерството за правда дека во моментот на поднесување на претставката веќе било донесено решение со кое на жалителката на наводна дискриминација ѝ било одобрено барањето за бесплатна правна помош. Комисијата сметала дека со донесеното решение веќе не постојат законски претпоставки за продолжување на претставката, па од тие причини ја запира поведената постапка.

Од елаборираните предмети можат да се забележат две работи: 1. КЗД не утврдува дискриминација и тогаш кога самата ја признава, преку употреба на зборовите „постапката се прекинува бидејќи **повредата** е отстранета“, и 2. КЗД не прави разлика помеѓу прекинување и запирање на постапката, па во идентични ситуации еднаш ја запира, а другпат ја прекинува постапката. Ваквото елементарно незнаење за тоа како се води постапка, повторно го доведува во прашање капацитетот на комесарите да водат вакви значајни постапки во кои треба да се утврди (не)постоење повреда на човековите права. Дополнително, КЗД - ниту според ЗСЗД ниту според деловникот за работа на Комисијата - нема основа (одредба) според која постапката може да биде запрена. Прекинувањето на постапката, пак, според Деловникот може да настапи во два случаја: ако во текот на постапката се утврди дека за истата работа одлучувал и судот и е донесена правосилна судска постапка или ако тужбеното барање од страна на судот е одбиено како неосновано. Според ова, Комисијата немала основа ниту да ја прекине постапката во случајот „Психијатриска клиника – Скопје“ ниту пак да ги запре постапките во случаите „Неизрекување привремена мерка за заштита од семејно насилство“ и „Бесплатна правна помош“.

Мрежата на двапати преку соопштение до јавноста реагираше на ваквата практика со која КЗД избегнува да утврди дискриминација преку прекинување на постапките. Ваквото постапување не само што не води кон ефикасна заштита на жртвите на дискриминација и стекнување

доверба во новововедената институција, туку и не постои законска или подзаконска основа со која КЗД смее да ја прекине или да ја запре постапката.

4.5. НЕРЕШЕНИ ПРЕДМЕТИ

Како што укажавме погоре во Извештајот, 14 од вкупно 24 претставки што ги поведе Мрежата во изминатите три години остануваат без исход. Пречекорувањето на законските три месеци во кои КЗД треба да реши дали постои дискриминација се движи од 7 месеци до 3 години. Иако Мрежата за заштита од дискриминација има доставено ургенции за сите претставки за кои Комисијата нема одлучено во законски утврдените рокови, сепак Комисијата продолжува со тенденција на неодлучување, поради што можеме да констатираме дека ургенциите не можат да се сметаат како ефикасен механизам за потсетување што би водел до конечно решавање на заостанатите претставки.

Во различни наврати (разни дебати, промоции и други јавни настапи на комесарите) членките на Мрежата добивале информации дека КЗД работи на случаите, дека се чекаат одговори од наводните дискриминатори, дека се прибираат потребните докази и сл. Се разбира дека споделувањето на информациите и одржувањето комуникација меѓу подносителите на претставките и КЗД е добредојдено и неопходно, но - за жал - тоа не го менува фактот дека КЗД во просек доцни по една година и три месеци во поглед на 14-те нерешени претставки за заштита од дискриминација.

Помеѓу претставките кои сè уште не се решени, рекордот го држи случајот „Сегрегација на децата Роми во Битола“, кој беше поднесен пред точно три години. Според наводите изнесени во претставката на Хелсиншкиот комитет, децата од ромска етничка припадност при обидот да се запишат во основно училиште се преупатувани во ОУ „Ѓорѓи Сугарев“, каде што мнозинството ученици се Роми, со образложение дека во училиштата во кои првенствено аплицирале нема место. И покрај големиот број докази наведени во прилог на тврдењето дека се врши сегрегација на децата Роми, КЗД - од засега непознати причини - нема донесено мислење во однос на претставката.

Најголемиот број нерешени претставки (дури шест) се поднесени од страна на КСЗПМЗ, а во нив се бара утврдување дискриминација врз основа на сексуална ориентација. Понатаму, помеѓу нерешените предмети се наоѓаат и: (1) Случајот „Д-р Анчевски“, во кој на лице кое е ХИВ-позитивно не му е дозволена здравствена услуга, поради наводна потреба од двојна стерилизација на инструментите, па лицето е усно преупатено во друга здравствена установа; (2) Случајот „Gipsy Party“ Пастрмајлијада 2012 во Штип, во кој Ѓоран Стаменков, претседателот на Студентскиот парламент на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, преку социјалните мрежи и електронските медиуми ја нарече штипската пастрмајлијада „Gipsy Party“, со што изнесе расистички ставови кон Ромите; (3) Случајот „Притворени лица од машки пол“, во кој

се спори Правилникот за куќниот ред за извршување на мерката притвор во притворските одделенија на затворите, бидејќи во него е предвидено дека капењето на притворените лица од машки пол се врши најмалку еднаш неделно, додека за притворени лица од женски пол капењето се врши најмалку двапати неделно; (4) Случајот „Дискриминација на професор на Факултетот за безбедност во Скопје“, во кој Државниот просветен инспекторат преку записник утврдува дека проф. д-р Фросина Ташевска Ременски, како член на Советот за безбедност на политичката партија СДСМ, не може истовремено да ја врши функцијата продекан, притоа не утврдувајќи дека Советот не е орган на политичката партија; (5) Случајот „Здравствена установа во Шуто Оризари“, во кој општ матичен лекар регистриран во Шуто Оризари одбил да му биде матичен лекар на лице за кое дознал дека е зависник од опијати, со што му го отежнал и оневозможил правото на пристап до здравствена услуга; (6) Случаите „Кампања против абортус“ и „Дискриминација на слепите лица од страна на банките, во кои нееднаквиот третман се однесува на користењето на банкарските услуги и производи за кои е неопходен потпис на корисникот, при што банките не го признаваат потписот од слепите лица, не дозволуваат користење на факсимил и ги принудуваат да ополномоштат трето лице кое би се потпишувало во нивно име и за нивна сметка.

4.6. ПОСТОЈАТ ЛИ ТЕНДЕНЦИИ ВО ПРЕДМЕТИТЕ ПО КОИ КЗД НЕ ПОСТАПУВА?

Мрежата нема сомнеж дека постојат тенденции во непостапувањето на КЗД. Речиси половина од нерешените претставки (6 од 14) се однесуваат на барање заштита од дискриминација сторена врз основа на сексуалната ориентација.

Сексуалната ориентација како дискриминациска основа беше прашањето околу кое се кршеа копјата кога се носеше ЗСЗД, а организациите кои се застапуваа дека оваа основа мора да биде дел од Законот беа уверувани дека сексуалната ориентација ќе биде опфатена под други основи. Храбриот потег на КЗД во своето прво мислење откако беше воспоставена како институција да утврди токму дискриминација врз основа на сексуалната ориентација беше своевиден еднократен потег, кој - од оваа временска перспектива - не претставува практика, туку исклучок.

За Мрежата е неприфатливо КЗД да не постапува по претставките што се однесуваат на континуирана хомофобична кампања на националната телевизија *Сиџел* (против која се води една постапка) и против дневниот весник *Вечер* (против кој се водат две постапки). Неизбежно е да се констатира дека провладините медиуми имаат посебен третман кај КЗД, односно дека тие остануваат неказнети (прекршочно) за кампањите кои се насочени кон стигматизирање на лицата со хомосексуална ориентација. Од друга страна, во Годишниот извештај за 2012 КЗД констатира дека дискриминацијата од страна на поединци најчесто е свесно направена, каде што со одредени изјави или однесувања се нарушува достоинството на едно лице или на група лица поради нивните лични карактеристики. Таквото однесување

е најчесто мотивирано од омраза кон одредени етнички групи, маргинализирани групи, ЛГБТ-популацијата итн.⁷

КЗД не постапува ниту во двата предмета со кои се бара преиспитување на содржината на учебниците што се користат на два факултета – Филозофскиот и Медицинскиот факултет, а со кои се даваат неточни, застарени и стигматизирачки информации за лицата со нехетеросексуална ориентација.

Меѓутоа, можеби меѓу најнеприфатливите постапувања на КЗД е игнорантскиот однос кога станува збор за предметот со кој се бара утврдување на вознемирување како форма на дискриминација, сторена токму од ресорниот министер за областа недискриминација. Станува збор за предмет против поранешниот министер за труд и социјална политика, Спиро Ристовски, кој пред година и половина даде изјава со која ги дискриминираше лицата со хомосексуална ориентација, како и децата кои не се родени или не живеат во семејства со двајца родители, односно со мајка и татко. ФООМ и во другите извештаи⁸ укажувал на недоволната независност на КЗД, поради фактот дека дури двајца комесари се во исто време и вработени во Министерството за труд и социјална политика. Конкретниот случај ги потврдува укажувањата на невладините организации за недоволната независност на КЗД.

Понатаму, освен елаборираните предмети, дури 5 од нерешените предмети се однесуваат на државните институции: Министерството за правда; Министерството за образование и наука; Државниот просветен инспекторат; Владата на РМ; некогашниот Совет за радиодифузија, а сега Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиуми и пет основни училишта во Битола. Понатаму, два предмета се водат против здравствени установи во приватна сопственост: Дерматолошко-естетската ординација „Д-р Анчевски“ и општ матичен лекар регистриран во Шуто Оризари. Само една претставка со однесува на сторена дискриминација од физичко лице. Станува збор за претседателот на Студентскиот парламент на Универзитетот „Гоце Делчев“ од Штип.

Изнесеното остава простор за сомневање дека освен хомофобичните медиуми *Сиџел* и *Вечер*, КЗД го одложува одлучувањето и во т.н. проблематични случаи на наводна дискриминација кога станува збор за државните институции. Се разбира дека и покрај ваквото тврдење имаме на ум дека, според извештаите на КЗД за 2011 и за 2012, најголем дел од претставките се однесуваат на државните органи, па според тоа за очекување е дека најголемиот број - и решени и нерешени - предмети се однесуваат токму на наводна дискриминација сторена од страна на институциите. Сепак, екстремно долгиот период во кој КЗД не постапила, остава простор за сомневање дека станува збор за случаи во кои кај државните институции не постои расположение за признавање на дискриминацијата, а со тоа и интерес за промена на дискриминаторските практики.

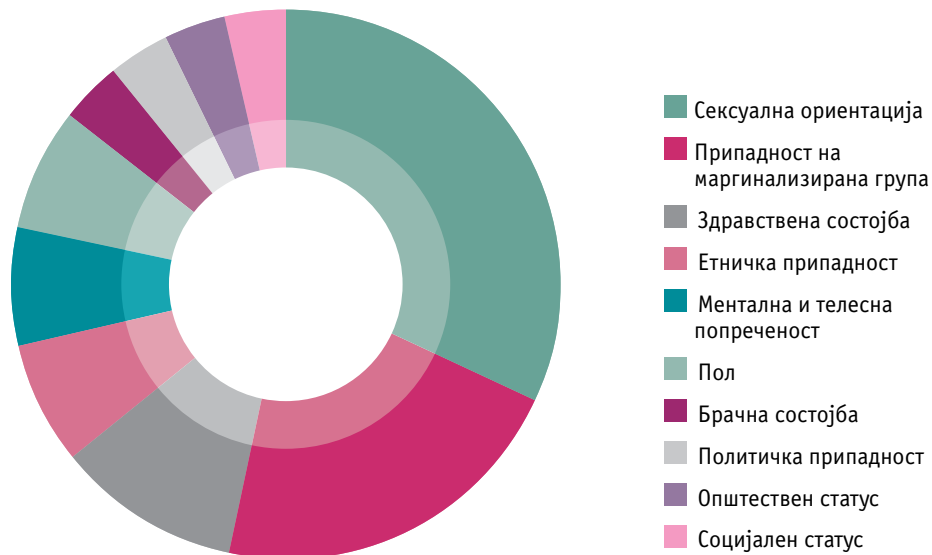
⁷ Комисија за заштита од дискриминација, Годишен извештај за 2012 година, Скопје, март 2013, стр.14.

⁸ <http://www.fosm.mk/CMS/Files/Documents/izvestaj-vo-senka-za-komisija-vo-senka-MKD.pdf>

5 ЗАСТАПЕНОСТ НА ДИСКРИМИНАЦИСКИТЕ ОСНОВИ, ОБЛАСТИ И ФОРМИ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО ПРЕТСТАВКИТЕ УПАТЕНИ ОД СТРАНА НА МРЕЖАТА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

Во 24 претставки доставени до КЗД, Мрежата се повикала на сторена дискриминација врз 10 основи. Најчеста основа за наводна дискриминација во претставките е сексуалната ориентација (9 претставки), потоа припадноста на маргинализирана група (6 претставки) и здравствената состојба (3 претставки). Изначени се етничката припадност, менталната и телесната попреченост и полот (трите основи се наведени во по 2 претставки). Политичката припадност, брачната состојба, општествениот и социјалниот статус се наведени по еднаш (во одделни претставки). Во една претставка не е наведена основата за дискриминација, додека три претставки истовремено содржат повеќе дискриминациски основи.

Застапеност на дискриминациски основи

Сметаме дека ваквата застапеност на дискриминациските основи не претставува репрезент на дискриминациските практики во Македонија, туку се должи на специфичниот фокус на работа на членките на Мрежата за заштита од дискриминација (здравствените права на Ромите, сексуалните и здравствените права на маргинализираните заедници, сервисите за лицата зависници од опијати и лицата кои живеат со ХИВ, женските права, заштитата на правата на лицата со попречености и др).

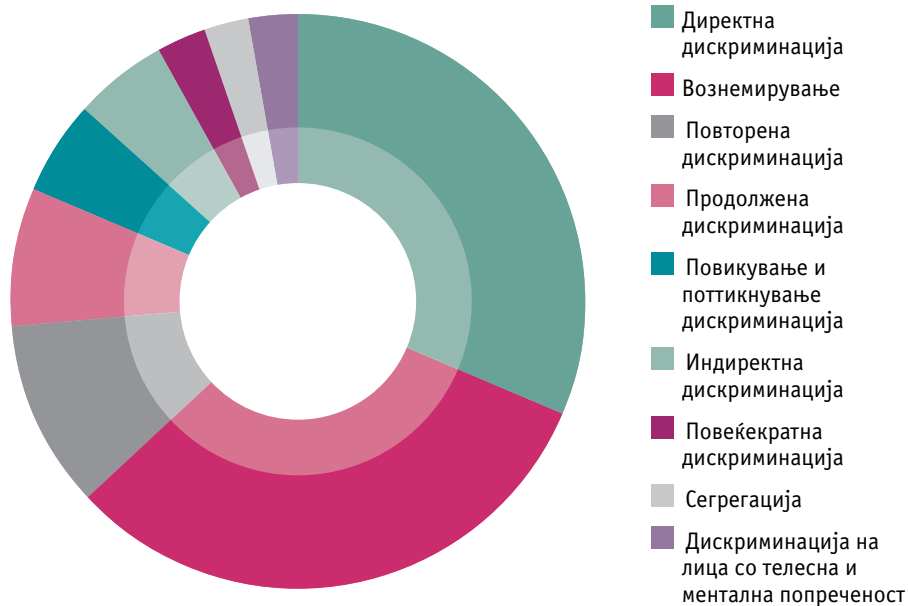

И областите на кои се однесуваат претставките на некој начин ги претставуваат стратешките области во кои работат членките на Мрежата, но ги застапуваат и нивните актуелни активности, застапени во проектите кои ги имплементираат организациите. Па така, голем број од поднесените претставки од страна на коалицијата Сексуални и здравствени права се однесуваат на областа образование (5 претставки), бидејќи оваа организација имплементира активности преку кои се застапува за елиминирање на стигмата кон нехетеросексуалците, која е застапена во голем број учебници. Покрај претставките кои се однесуваат на хомофобичните содржини во учебниците, уште 2 други случаја се однесуваат на областа образование (случајот „Сегрегација на децата Роми“ и случајот „Запознавање на околината“). Понатаму, имајќи ја предвид хомофобичната атмосфера која во последниве години владее во Македонија, а за која се особено заслужни неколку медиуми против кои Мрежата поднесе претставки (*Вечер* и *Сиџел*), разбирлива е и доминацијата на областа медиуми и јавно информирање (6 претставки). Понатаму, во претставките на Мрежата се среќаваат и следниве области: здравство (6 претставки), правосудство (3), вработување (1) и пристап до добра и услуги (1).

Притоа, нагласуваме дека статистиката во наведените области е направена за потребите на овој извештај, бидејќи во своите претставки Мрежата не ја наведува секогаш експлицитно областа во која е сторена дискриминацијата. Ваквото постапување некогаш се должи на небрежност, некогаш на несигурност во однос на тоа за која област се работи, а некогаш и на потребата да ја тестираме практиката на КЗД, односно дали ќе постапи или не во случај кога областа не е специфично наведена. Позитивно е тоа што КЗД не ги отфрла нашите претставки поради неуредност, но во исто време и не укажува на овој недостаток во своите мислења. Укажувањата на Мрежата треба да служат како механизам за едукација на КЗД, но за жал оваа функција на мрежата речиси и не е застапена во мислењата коишто ги носи.

Во своите 24 претставки членките на Мрежата навеле 31 облик на дискриминација. Доминираат директната дискриминација и вознемирувањето, кои се наведени во 12 претставки, а на трето и четврто место се повторената и продолжената дискриминација (наведена во 4, односно во 3 претставки), кои претставуваат потешок облик на дискриминација. Во 2 претставки од КЗД се бара да утврди повикување и поттикнување дискриминација и индиректна дискриминација, а во еден наврат е побарано да се утврди сегрегација и ментална и телесна дискриминација.

Облици на дискриминација

Во овој момент е тешко да се даде каков било коментар во поглед на тоа како КЗД ги цени различните облици на дискриминација, бидејќи таа досега има утврдено дискриминација во само 3 предмети, од кои во еден предмет утврди вознемирување како облик на дискриминација, во друг директна дискриминација, а во трет само наведува дека е утврдена дискриминација врз основа на етничка припадност.

Во текот на трите години во кои Мрежата ја градеше својата практика беа заземани различни стратегии за тоа која од појавните форми на дискриминација ќе биде побарано да се утврди од страна на Комисијата за заштита од дискриминација. Па така, во првите претставки доставувани до КЗД доминираше барањето за утврдување вознемирување, како - според Мрежата - еден од најлесните облици за утврдување дискриминација, но и како стратегија преку блага мерка да се влијае едукативно на општата јавност. Дополнително, оваа форма е најзастапена во оние претставки во кои самите организации се јавуваат како субјекти во чие име се поднесуваат претставките, односно претставки во кои организациите преку докажување на својот легитимен интерес бараат заштита од дискриминација.

Во случајот „Сегрегација на децата Роми во Битола“ се бараше утврдување на сегрегација, иако таа не е изречно наведена во ЗСЗД како посебен облик, со цел да се создаде практика на постапување на КЗД во вакви случаи, а со тоа и да се наметне потребата од менување на ЗСЗД и додавање на сегрегацијата како посебен облик на дискриминација. Со оглед на тоа дека КЗД сè уште нема дадено мислење по оваа претставка, и покрај тоа што од нејзиното поднесување изминаа 3 години, можеме да констатираме дека КЗД не е подготвена за ефективно и брзо решавање на случаите на потешки облици на дискриминација, како што е сегрегацијата.

6 ЧИЈ Е ТОВАРОТ НА ДОКАЖУВАЊЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЈАТА?

При поднесувањето на претставките, Мрежата се раководи во согласност со ЗСЗД (член 25), каде што е определено дека претставките треба да содржат докази и факти од кои може да се утврди актот или дејствието на дискриминација. Па така, практиката на Мрежата е да обезбедува: копии од поединечни или општи акти кои се оспоруваат; изјави од оштетените (за предметите во кои се бара индивидуална заштита); копии или извадоци од весници; посочување на меѓународната практика и повикување на ратификуваните документи; различни статистики и извештаи итн. Но, преку своите претставки, членките на Мрежата укажуваат на потребата КЗД да прибави определени дополнителни докази и факти од страна на субјектот кој е наведен дискриминатор. Како пример за барање за прибирање дополнителни факти може да се издвои претставката на МХК со која на КЗД ѝ посочува статистика од 2009 и 2010 година, која имплицира потенцијална сегрегација на децата Роми, но од КЗД се бара од наводните дискриминатори да побара статистика за целиот период до 2011, кога е поднесена претставката.

Од досегашниот увид во постапувањето на КЗД, кој се заснова исклучиво на мислењата што ги има добиено Мрежата, можеме да изразиме незадоволство од површниот пристап на КЗД при утврдувањето на фактичката состојба. Нашата перцепција заснована на добиените мислења е дека КЗД ја утврдува фактичката состојба речиси единствено преку фактите и доказите што ги приложил подносителот и од изјавите, односно одговорите по однос на претставката од страна на наводниот дискриминатор.

Од досегашното искуство на Мрежата не сме во можност да посочиме пример кога КЗД побарала од наводниот дискриминатор да приложи дополнителни факти и докази (снимки, статистики, извештаи и сл). Па така, доказната постапка пред КЗД се сведува на зборот на подносителот (жртвата) против зборот на наводниот дискриминатор. Наспроти ова, имавме случаи кога од подносителите беше побарано, заради прибавување дополнителни докази, да спроведат тестирање на ситуација (случај „Психијатриска клиника“ и случај „Клиника за пластична хирургија“). Ваквите барања на КЗД наидоа на остра критика од страна на Мрежата, зашто тестирањето на ситуација како метод за прибирање докази треба да се спроведе исклучиво по иницијатива на подносителот, а не и како барање на КЗД. Штом подносителот не спровел тестирање на ситуација по своја иницијатива, за очекување е дека тој не можел или не сакал да го направи тоа. Изненадувачки е предлогот на КЗД ако се има предвид дека тие се свесни дека тестирањето на ситуација е оптоварување за подносителот и ако се има предвид дека потенцијалниот дискриминатор веќе е запознаен со претставката, па постои можност да биде претпазлив кога повторно ќе се соочи со истата жртва.

7 ВОДЕЊЕ ПОСТАПКА ПРЕД КОМИСИЈАТА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

Досегашната практика на Мрежата покажа дека непостоењето детаљна и прецизна постапка по која треба да се води постапката пред Комисијата за заштита од дискриминација води кон правна несигурност и кон непостоење гаранција за ефикасна заштита од дискриминација.

Само 5 члена од Законот за спречување и заштита од дискриминација и членот 11 од Деловникот на Комисијата (од кои повеќето членови се повторување на законските одредби) ја регулираат постапката во рамките на која КЗД решава за постоење на дискриминација. За нашиот правен систем е невообичаено постапката за утврдување повреда на човековите права пред независен орган да биде нерегулирана, како што е тоа во случајот со КЗД. Доколку како пример ги земеме независните органи, како што се Дирекцијата за заштита на личните податоци или Народниот правобранител, ќе видиме дека се работи за органи чишто постапки за одлучување се децидно објаснети во нивните матични закони. Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер, пак, во согласност со својот матичен закон, постапува според Законот за општата управна постапка.

Многу прашања поврзани со постапката во којашто се утврдува дискриминација остануваат нејасни, но бидејќи овој извештај е заснован на предметите што ги водеше КЗД, ќе ги наброиме само следниве недоречености:

- (1) Прописите по кои постапува КЗД не ги утврдуваат условите во кои постапката може да биде запрена;
- (2) Не е утврдена задолжителната структура и форма на мислењата што ги донесува КЗД, па странките се соочуваат со низа неизедначености (некои мислења на КЗД наведуваат на која седница е донесена одлуката – мислењето, а други не; некои мислења содржат препораки, а други не содржат, обемот на диспозитивот и образложението варира во речиси секое мислење итн.); и,
- (3) Прописите не го регулираат прашањето на доуредување на поднесокот – претставката (постапката не предвидува кои механизми ѝ стојат на располагање на Комисијата во случај кога, на пример, не е наведена дискриминациската основа, областа, обликот на дискриминацијата и др).

Она што особено загрижува е неможноста на жртвите на дискриминацијата и нивните полномошници при подготвувањето на претставките да ја следат практиката на КЗД.

За секоја правна област од особено значење е да се знае кое е стојалиштето на определена надлежна институција по определено прашање. Ова е особено значајно ако се има предвид дека прашањето на заштита од дискриминација доби сосема нова димензија со донесувањето на Законот во 2010, па ставовите на КЗД треба да имаат и едукативен и промотивен карактер. За жал, Комисијата на својата веб-страница не објавува резиме на своите мислења, па правните практичари остануваат неинформирани за практиката која ја гради КЗД. Објавувањето на извештаите на КЗД, коешто се прави еднаш во годината, не смее да се смета како единствена опција за темелно запознавање на правните практичари со работата на КЗД.

Исто така, недостига и проактивност од страна на КЗД, која треба да реагира во случаи на дискриминација за кои дознале од медиумите, јавноста итн. Така, досега е забележан мал број реакции, иако постоеле услови за јавна реакција по одредени постапувања или изјави кои претставуваат дискриминација или ја поттикнуваат дискриминацијата.⁹

⁹ <http://www.kzd.mk/mk/novosti/89-apel-od-kzd>,
<http://www.kzd.mk/mk/novosti/94-soopstение-za-nastanot-vo-city-mall>

8

ПОДНЕСЕНИ КРИВИЧНИ ПРИЈАВИ

8.1. КРИВИЧНИ ПРИЈАВИ ЛГБТИ

ЛГБТИ-Центарот за поддршка, како подружница на Хелсиншкиот комитет за човековите права и дел од Мрежата за заштита од дискриминација, продолжи да ја мониторира дискриминацијата врз основа на сексуалната ориентација и родовиот идентитет, во сите сегменти од нашето општество. Од отворањето на ЛГБТИ-Центарот за поддршка (октомври 2012) до денес, поради дејноста која ја врши - поддршка и заштита на лицата со различна сексуална ориентација и поддршка и заштита на трансродовите и транссексуалните лица, имаше 5 напади од непознати лица. Само еден од овие напади, кој во својата заднина имаше и етничка конотација, доби судска завршница, додека за преостанатите 4 напади надлежните институции останаа пасивни, без никаква иницијатива за нивно разрешување. Поради горенаведеното, членките на Мрежата за заштита од дискриминација одлучија да поднесат 4 кривични пријави до Основното јавно обвинителство - Скопје.

Кривичните пријави се поднесени на ден 18.7.2013 година против непознати лица, поради постоење на основано сомнение дека меѓу другите ги сториле и кривичните дела „Насилство“, „Расна и друга дискриминација“, „Повреда на рамноправноста на граѓаните“, како и „Предизвикување општа опасност“. Во кривичните пријави беше наведено дека делата се сторени поради омраза кон ЛГБТИ-заедницата, поради што овие дела можат да бидат квалификувани како злосторства од омраза. Поради ова, Мрежата бараше Јавното обвинителство да ги прифати кривичните пријави како основани, да се спроведе истрага и против сторителите да биде подигнат обвинителен акт, а истите да бидат гонети за стек од наведените кривични дела.

Сепак, и 9 месеци по поднесувањето на кривичните пријави, а по изминување на една година и шест месеци од првиот напад врз ЛГБТИ-Центарот за поддршка, не е поведена никаква постапка против сторителите на овие напади. Фактот што кривично беа гонети и осудени единствено сторителите за нападот од 2.3.2013 година, кој беше дел од повеќе напади во Скопската турска чаршија поради протести од етнички карактер, докажува дека сè уште постои селективна правда кога се работи за маргинализираните групи граѓани, како и дека државата не е подготвена да ги заштити сите граѓани без разлика на нивните лични карактеристики или припадноста кон одредена заедница или група.

Во целиот овој период на социјалните мрежи беше зачестен и говорот на омраза и повиците за насилство кон ЛГБТИ-заедницата, поради што со помош на бесплатната правна помош од страна на членките на Мрежата на 31.7.2013 беа поднесени

и пријави до Одделението за електронски криминал, со цел да се открие идентитетот на сторителите, со што би се овозможила приватна тужба од страна на жртвите. Како и во случајот со поднесените кривични пријави за нападите врз ЛГБТИ-Центарот за поддршка, не беше добиен одговор од Министерството за внатрешни работи, ниту пак беа тргнати фејсбук-страниците на кои се ширеше говорот на омраза и се загрозуваше сигурноста на конкретните ЛГБТИ-активисти.

8.2. КРИВИЧНА ПРИЈАВА ЗА СИТИ МОЛ

Мрежата посвети особено внимание на случајот на дискриминација на Ромите во трговскиот центар СИТИ МОЛ, поради тоа што во конкретниот случај постојат индиции дека врз Ромите кои работеле во овој трговски центар е извршена расна дискриминација, затоа што раководството на трговскиот центар, според електронската пошта испратена до фирмата „Land Service“, побарало вработените од ромска националност да бидат отстранети од одделот за храна.

Поради важноста на случајот, Мрежата за заштита од дискриминација достави соопштение до јавноста во кое беше потенцирано дека надлежните институции, вклучително и Јавното обвинителство, треба да го истражат овој случај, затоа што постојат сериозни сомневања дека од страна на осомничените е сторена директна дискриминација врз расна и етничка основа, со која се повредува личниот и моралниот интегритет, достоинството и угледот на лицата Роми, вработени во Ланд сервис и нивната приватност, како и правото на достапност на секое работно место под еднакви услови.

Од страна на Јавното обвинителство немаше никаква реакција за овој случај, поради што Мрежата за заштита од дискриминација на 18.7.2013 година поднесе кривична пријава против СКОПЈЕ СИТИ МОЛ (SKOPJE CITY MALL) и одговорните лица во овој трговски центар, поради постоење на основано сомнение дека сториле кривично дело *расна и друга дискриминација* - член 417 од КЗ, со барање да се спроведе истрага за конкретниот случај, да се истражи основаноста на наводите за сторена дискриминација врз основа на расна и етничка припадност од страна на осомничените и, доколку постојат основи, да се покрене постапка пред надлежниот суд, со цел да се казни сторителот на кривичното дело.

И во овој случај, од поднесувањето на кривичната пријава изминаа 9 месеци, а од страна на Јавното обвинителство нема никаква реакција за иницирање истрага или пак за покренување постапка за утврдување на евентуалната одговорност на страната на осомничените.

8.3. КРИВИЧНА ПРИЈАВА ЗА МИЛЕНКО НЕДЕЛКОВСКИ

Како резултат на претходно дадената изјава на министерот Спиро Ристовски и реакциите на КСЗПМЗ и Мрежата по истата, Миленко Неделковски на својот профил на социјалната мрежа Facebook даде коментар кој претставува закана за безбедноста и сигурноста за

ЛГБТИ-заедницата и поттикнува дискриминација врз основа на сексуалната ориентација. Коалицијата Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници, заедно со Хелсиншкиот комитет за човековите права на Република Македонија и Фондацијата Отворено општество Македонија, во јануари 2013 година поднесоа кривична пријава до Основното јавно обвинителство против Миленко Неделковски, поради основано сомнение дека со изјавите поставени на својот профил на социјалната мрежа Facebook, сторил кривично дело расна и друга дискриминација, во согласност со член 417 од КЗ, и кривично дело предизвикување на национална, расна и верска омраза и раздор и нетрпеливост од член 319 од КЗ. Спорната изјава гласи: *„Него да ви ѝорача нешѝо еген ѝреѝсѝавник на ѝримиѝивна форма на семејсѝво. Каге ќе сѝизнам на клоци ќе ве дигам и со шамари ќе ве ѝочесѝам“*, а по неа следуваат низа коментари и изјави поттикнати од заканите на Миленко Неделковски. Имено, со кривичната пријава се бара од Обвинителството да го испита случајот и да поведе постапка за санкционирање на сторителот, а притоа да ги земе предвид претходните изјави на Миленко, посетеноста на неговиот профил, влијанието што го има врз пошироката јавност, како и зачестените случаи на насилство и инциденти од омраза, насочени кон ЛГБТ-лицата. Во меѓувреме, осомничениот Миленко Неделковски ги повтори кривичните дела кои му се ставаат на товар со кривичната пријава, со тоа што на својот профил објави изјави кои поттикнуваат дискриминација и насилство кон ЛГБТ-лицата и ромската заедница. Организациите поднесоа дополнување на претходната пријава со настани што ги исполнуваат обележјата на кривичните дела предизвикување на национална, расна и верска омраза и раздор и нетрпеливост и расна и друга дискриминација и побараа од Обвинителството брза и ефикасна истрага за сите наводи во кривичната пријава и дополнувањето. До подготовката на овој извештај Обвинителство сè уште се нема произнесено по наводите на двата поднесоци.

9 СУДСКИ ПОСТАПКИ

Мрежата овозможи бесплатна правна помош во случајот на дискриминација поради политичка припадност во Гостивар. Во овој случај се работи за разрешување на 8 директори на основни и средни училишта во Општина Гостивар од страна на новиот градоначалник, без притоа да биде запазена постапката за разрешување, односно одлуката за разрешување да биде донесена од училишните одбори во конкретните училишта. Разрешените директори поднесоа претставки до Хелсиншкиот комитет, врз основа на што им беше обезбедена бесплатна правна помош од Мрежата и беше поведена судска постапка за утврдување дискриминација, која е сè уште во тек. Како организации кои во рамките на својата дејност се занимаваат со заштита на правата на еднакво постапување, членките на Мрежата поднесоа барање за замешување на страната на тужителите (член 39 од ЗСЗД). Ваквото барање беше прифатено од страна на Судот и членките на Членките на Мрежата станаа замешувачи во постапката, со право да истакнуваат предлози, да поставуваат прашања и да ги преземаат сите други парнични дејствија како и тужителите, вклучително и поднесување на редовни и вонредни правни лекови.

10 ПОСТАПКИ ПРЕД УСТАВЕН СУД

Во јануари 2013 Мрежата достави две иницијативи до Уставниот суд на РМ кои, преку барање за укинување членови од Законот за социјална заштита, имаа за цел да придонесат кон еднакво уживање на социјалните бенефиции од страна на лицата со попречености. Првата иницијатива се однесуваше на членот 84-а од Законот за социјална заштита¹⁰ и се бараше Уставниот суд да утврди дека додатокот за мобилност треба да се однесува на сите лица со 100% телесна инвалидност без разлика дали се под или над 26-годишна возраст и без разлика дали самостојно се служат со инвалидска количка или воопшто не користат.

Членките на Мрежата во иницијативата тврдеа дека со законската одредба се повредени следните уставни принципи: почитувањето на основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати со меѓународното право; владеењето на правото, хуманизмот, социјалната правда и солидарноста и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право (член 8 од Уставот на Република

¹⁰ Дополнително за слепо лице и мобилност, член 84-а, став 1:

Правото на додаток за слепо лице се обезбедува за потполно слепо лице со навршени 26 години, а правото на додаток за мобилност се обезбедува за лице со навршени 26 години, со 100% телесен инвалидитет кое самостојно користи инвалидска количка или лице со квадриплегија или со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот развој кое користи инвалидска количка со придружник, поради создавање на услови за издначување на нивните можности за вклучување во секојдневниот живот во заедницата на овие лица.

Македонија). Понатаму, законот е неуставен во делот на почитувањето на правото на граѓаните на социјална сигурност и социјално осигурување (член 34 од Уставот на Република Македонија), социјалната заштита (член 35 од Уставот на Република Македонија), правото на помош на граѓаните кои се немоќни за работа (член 35, став 2 од Уставот на Република Македонија), како и обврската за обезбедување посебна заштита на лицата со попреченост и услови за нивно вклучување во општествениот живот. Законот го нарушува и принципот на еднаквост на граѓаните независно од полот, бојата на кожата, националното и социјалното потекло (член 9 од Уставот на Република Македонија).

Членките на Мрежата ја истакнаа и неусогласеноста на законската одредба со меѓународното право и го потенцираа правото на државата дискреционо да ја определува својата економска и социјална политика, но притоа таквата политика може да воспоставува ограничувања само кога за тоа постои разумна основа. Во конкретниот случај, според Мрежата, ставањето во нееднаква положба на лицата со телесни попречености помлади од 26 години и оние кои не се служат со инвалидска количка нема разумна основа.

Сепак, со решение од 25 септември 2013 Уставниот суд утврди дека не се поведува постапка за оценување на уставноста на оспорената законска одредба и се отфрла иницијативата за оценување на согласноста на одредбите од Законот за социјална заштита со член 14 од Европската Конвенција за заштита на човековите права и слободи и член 28 од Конвенцијата за правата на лицата со инвалидност. Според Судот, „... наводите во иницијативата се неосновани затоа што од уставно-правен аспект од значење е дека додатокот за слепило и мобилност, како нова мерка од сферата на социјалната заштита, законодавецот пропишал да се однесува под исти услови на сите лица кои се наоѓаат во иста здравствена, односно фактичка и правна состојба (иста категорија на инвалидност утврдена од надлежен орган), без оглед на потеклото на инвалидитетот или идентитетот на лицето со инвалидност, односно независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, на што Република Македонија се обврзала со ратификацијата на Конвенцијата за правата на лицата со инвалидност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 172/2011) и што е во согласност со Уставот.

Условувањето на користењето на ова право на парична помош со возраста на лицето и со користењето на инвалидска количка за задоволување на основните животни потреби на лице со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот развој, кое подеднакво важи за сите корисници на ова право, Судот оцени дека е во рамките на уставното овластување на законодавецот да го определува нивото на социјалната сигурност на граѓаните и да ги определува правата од социјалното осигурување и нивниот обем, во согласност со општествено економските услови во Републиката, при што е обврзан граѓаните да бидат ставени во иста положба при остварувањето на правото, што според Судот, е испочитувано во овој случај. Тоа значи дека законодавецот правата од сферата на социјалната заштита, согласно со начелото на социјална праведност, ги димензионира во согласност со општествено економските услови во државата, што остава простор за измена на постојните права и условите за нивно

користење, но и можност за утврдување на нови права, како во случајов, кои се во насока на подобрување на заштитата на инвалидните лица и условите за нивно вклучување во општествениот живот, а не во насока на ограничување на нивните права, како што се наведува во иницијативата.¹¹

Според Мрежата, неприфатливо е стојалиштето на Судот кој навлегол единствено во проценка на правото на државата да ја определува економската и социјалната политика, без при тоа да навлезе во сопствена проценка за разумната основа лицата со ист степен на инвалидност, а со различна возраст да бидат третирали различно. Судот мораше да утврди дали овие категории лица навистина имаат различни потреби, па оттаму и различниот третман да може да го смета за разумен и оправдан.

Сакајќи да добиеме аргументација за уставната оправданост за различните финансиските бенефиции кои ги добиваат лицата со различен вид интелектуална попреченост (тешки, длабоки и умерени пречки), поведовме иницијатива со која баравме поништување на членовите 72 став 2, член 73 и 74.¹²

„... Според Судот, со така уредените законски решенија не се доведува во прашање еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите туку напротив се обезбедува начелото на владеењето на правото и социјалната праведност која се остварува преку утврдување на обемот на потребата за помош и нега од друго лице што го утврдува стручна комисија за таа цел која преку наод оцена и мислење го определува

11 Решение на Уставен суд: У. Број: 25/2013-0-0

12 4.5. Паричен надоместок за помош и нега од друго лице

Член 72

Право на паричен надоместок за помош и нега од друго лице има лице над 26-годишна возраст, со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот развој, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба, на кое му е неопходна помош и нега од друго лице заради тоа што не може само да ги задоволува основните животни потреби, доколку ова право не може да го оствари врз основа на други прописи.

Висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице се утврдува во зависност од обемот на потребата за помош и нега од друго лице.

Член 73

Потреба од помош и нега од друго лице во поголем обем има лице со тешки и длабоки пречки во менталниот развој, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба, поради што не може само да ги задоволува основните животни потреби, не може ниту со помош на ортопедски помагала самостојно да се движи во станот или надвор од станот, самостојно да се храни, облекува, да ја одржува личната хигиена, ниту да ги врши основните физиолошки потреби.

Потреба од помош и нега од друго лице во помал обем има лице со умерени пречки во менталниот развој и лице кое поради трајни промени во здравствената состојба не може без помош од друго лице во потполност да ги задоволува основните животни потреби.

Потреба од помош и нега од друго лице од ставовите 1 и 2 на овој член, има и лице кое поради привремени промени во здравствената состојба без помош на ортопедски помагала не може да ги задоволи основните животни потреби.

Член 74

Висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице во поголем обем изнесува 4.185 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Висината на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице во помал обем изнесува 3.702 денари, усогласена со порастот на трошоците на живот за претходната година, објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Правото на паричниот надоместок за помош и нега од друго лице мирува за време додека лицето е згрижено подолго од 30 дена во здравствена или друга установа, со решение на центарот.

степенот и видот на телесната и ментална попреченост на одредено лице, односно дали станува збор за потреба од помош и нега од друго лице во поголем обем или помал обем.

Условувањето на користењето на ова право на паричен надоместок за помош и нега од друго лице со возраста и со обемот на потребата за помош и нега од друго лице за задоволување на основните животни потреби на лице со умерени, тешки и длабоки пречки во менталниот или физичкиот развој, кое подеднакво важи за сите корисници на ова право, според Судот е во рамките на уставното овластување на законодавецот да го определува нивото на социјалната сигурност на граѓаните и да ги определува правата од социјалното осигурување и нивниот обем, во согласност со општествено-економските услови во Републиката, при што е обврзан граѓаните да бидат ставени во иста положба при остварувањето на правото, што според Судот тоа е испочитувано во овој случај. Законодавецот правата од сферата на социјалната заштита, согласно со начелото на социјална праведност, ги димензионира во согласност со општествено-економските услови во државата, што остава простор за измена на постојните права и условите за нивно користење, но и можност за утврдување на нови права, кои се во насока на подобрување на заштитата на инвалидните лица и условите за нивно вклучување во општествениот живот, а не во насока на ограничување на нивните права, како што се наведува во иницијативата.¹³

13 Решение У.Број: 24/2013-0-0

1 ПРЕПОРАКИ:

1. КЗД, ВО ГОЛЕМА МЕРА, ТРЕБА ДА ЈА ПОДОБРИ СВОЈАТА ЕФИКАСНОСТ, А ПРАТЕНИЦИТЕ ПРЕКУ КОНТРОЛНИТЕ МЕХАНИЗМИ КОИШТО ИМ СТОЈАТ НА РАСПОЛАГАЊЕ ТРЕБА ДА УТВРДАТ КАДЕ ЛЕЖИ ОДГОВОРНОСТА ЗА НЕПОСТОЕЊЕТО ЕФИКАСЕН И НАВРЕМЕН НАЧИН ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА. ПРЕЧЕКОРУВАЊЕТО НА ЗАКОНСКИТЕ 90 ДЕНА ВО КОИ КЗД ТРЕБА ДА РЕШИ ДАЛИ ПОСТОИ ДИСКРИМИНАЦИЈА, ВО ПРАКТИКАТА СЕ ДВИЖИ ОД 7 МЕСЕЦИ ДО ТРИ ГОДИНИ.
2. КЗД МОРА ДА ОСИГУРА ДОСЛЕДНА И КОНТИНУИРАНА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА СЕКСУАЛНАТА ОРИЕНТАЦИЈА И НЕ СМЕЕ ДА ГО ДОЗВОЛИ СТИГМАТИЗИРАЊЕТО НА ЛИЦАТА СО НЕХЕТЕРОСЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЈА ДА БИДЕ ОПРАВДАНО КАКО НАВОДЕН НАУЧЕН СТАВ.
3. КЗД ТРЕБА ДА ИНСИСТИРА НА ПРЕЦИЗНО УТВРДУВАЊЕ И ДОКАЖУВА НА ЛЕГИТИМНАТА ЦЕЛ НА ДРЖАВАТА И ОПРАВДАНОСТА НА РАЗЛИЧНИТЕ ДРЖАВНИ БЕНЕФИЦИИ ЗА КОИ НАВОДНИТЕ ЖРТВИ ТВРДАТ ДЕКА СЕ ДИСКРИМИНАТОРНИ.
4. ПРОПИСИТЕ КОИ ГО РЕГУЛИРААТ РАБОТЕЊЕТО НА КОМИСИЈАТА ТРЕБА ДА ПРЕТРАПАТ ИЗМЕНИ, СО ЦЕЛ ДА СЕ ДОПРЕЦИЗИРА ПОСТАПКАТА ВО РАМКИТЕ НА КОЈА СЕ УТВРДУВА ПОСТОЕЊЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА.
5. КЗД НЕ СМЕЕ ДА ДОЗВОЛИ МЕДИУМИТЕ КОИ КОНТИНУИРАНО ЕМИТУВААТ ХОМОФОБИЧНИ СОДРЖИНИ ДА ОСТАНУВААТ НЕКАЗНЕТИ (ПРЕКРШОЧНО) ЗА КАМПАЊИТЕ КОИ СЕ НАСОЧЕНИ КОН СТИГМАТИЗИРАЊЕ НА ЛИЦАТА СО ХОМОСЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЈА.
6. КЗД ТРЕБА ИТНО ДА ГИ РЕШИ СИТЕ 14 ПРЕТСТАВКИ ЗА КОИ СЕ УШТЕ НЕ Е ДОНЕСЕНО МИСЛЕЊЕ. КОМИСИЈАТА ТРЕБА ДА ДАДЕ МИСЛЕЊЕ ЗА ПРЕТСТАВКАТА ПРОТИВ ПОРАНЕШНИОТ МИНИСТЕР ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА, ПОРАДИ ДАДЕНА ИЗЈАВА СО КОЈА ГИ ДИСКРИМИНИРАШЕ ЛИЦАТА СО ХОМОСЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЈА, КАКО И ДЕЦАТА КОИ НЕ СЕ РОДЕНИ ИЛИ НЕ ЖИВЕАТ ВО СЕМЕЈСТВА СО ДВАЈЦА РОДИТЕЛИ, ОДНОСНО СО МАЈКА И ТАТКО, ПОРАДИ ТОА ШТО УКОРУВАЊЕТО НА ДИСКРИМИНАЦИСКИТЕ ИЗЈАВИ НА ПРЕТСТАВНИЦИТЕ НА ВЛАСТА ТРЕБА ДА БИДЕ БРЗО И ЕФИКАСНО.

7. КОМИСИЈАТА ТРЕБА ДА ГО ПРИМЕНУВА ПРАВИЛОТО ЗА ПРЕМИНУВАЊЕ НА ТОВАРОТ НА ДОКАЖУВАЊЕ НА СТРАНА НА СУБЈЕКТОТ ЗА КОЈ СЕ ТВРДИ ДЕКА СТОРИЛ ДИСКРИМИНАЦИЈА, ШТО ВО ПОСТОЈНИОТ ЗСЗД КАКО ПРИНЦИП СЕ ПРИМЕНУВА ВО СУДСКАТА ПОСТАПКА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА. НЕМАЊЕТО МОЖНОСТ ЖРТВИТЕ ДА ГИ ПРИБЕРАТ СИТЕ РЕЛЕВАНТНИ ФАКТИ И ДОКАЗИ КОИ, ПАК, СЕ НАОЃААТ ВО РАЦЕТЕ НА ДИСКРИМИНАТОРОТ, НЕ СМЕЕ ДА ПРЕТСТАВУВА НЕПРЕМОСТЛИВА ПРЕЧКА ВО УТВРДУВАЊЕТО НА ДИСКРИМИНАЦИЈАТА.
8. КОМИСИЈАТА ДА ГИ СЛЕДИ СОСТОЈБИТЕ И ПОСТАПУВАЊЕТО НА ДРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ, ПРИВАТНИТЕ ПРАВНИ ЛИЦА, МЕДИУМИТЕ И ПОЕДИНЦИТЕ И ДА ПОСТАПУВА ПО СЛУЖБЕНА ДОЛЖНОСТ КОГА ЌЕ ДОБИЕ СОЗНАНИЕ ЗА ПОСТОЕЊЕ НА СЛУЧАЈ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА.
9. ОСНОВНОТО ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО ДА ПОЧНЕ ДА ГИ СМЕТА ЗА СЕРИОЗНИ КРИВИЧНИТЕ ПРИЈАВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА И ГОВОР НА ОМРАЗА И ДА ИНИЦИРА И ВОДИ ЕФИКАСНИ ИСТРАГИ ЗА ОВИЕ КРИВИЧНИ ДЕЛА, ПОРАДИ ТОА ШТО ОВИЕ ДЕЛА ДОВЕДУВААТ ДО СТОРУВАЊЕ ЗЛОСТОРСТВА ОД ОМРАЗА, ПРЕКУ КОИ СЕ ЗАГРОЗУВА СИГУРНОСТА НА ЦЕЛИ ЗАЕДНИЦИ ИЛИ ГРУПИ.
10. ВО ИНИЦИЈАТИВИТЕ СО КОИ СЕ ОСПОРУВА НЕПОЧИТУВАЊЕТО НА УСТАВНОТО ПРАВО НА ЕДНАКВОСТ ВО СОЦИЈАЛНАТА СФЕРА СУДОТ НЕ ТРЕБА ДА НАВЛЕГУВА ЕДИНСТВЕНО ВО ПРОЦЕНКА НА ПРАВОТО НА ДРЖАВАТА ДА ЈА ОПРЕДЕЛУВА ЕКОНОМСКАТА И СОЦИЈАЛНАТА ПОЛИТИКА, ТУКУ И ДА СПРОВЕДЕ СОПСТВЕНА ПРОЦЕНКА ЗА РАЗУМНАТА ОСНОВА, ОПРАВДАНОСТА И ЛЕГИТИМНАТА ЦЕЛ НА РАЗЛИЧНИОТ ТРЕТМАН НА СОЦИЈАЛНИТЕ КАТЕГОРИИ.

АНЕКС I:

ПОДНЕСЕНИ ПРЕТСТАВКИ ДО КОМИСИЈАТА
ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА (КЗД)
ВО ПЕРИОДОТ ЈАНУАРИ 2011 – МАРТ 2014

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	МХК	<p>Случај: Сегрегација на децата Роми во Битола</p> <p>Децата од ромска етничка припадност при обидот да се запишат во основно училиште се преупатувани во ОУ „Горѓи Сугарев“, каде што мнозинството ученици се Роми, со образложение дека нема место за нив во училиштата во кои првенствено аплицирале.</p> <p>Претставката е поднесена против: ОУ „Даме Груев“, Битола ОУ „Тодор Ангелевски“, Битола ОУ „Гоце Делчев“, Битола ОУ „Трифун Пановски“, Битола ОУ „Кирил и Методиј“, Битола</p>	<p>Основа: етничка припадност</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација/ сегрегација</p>	11.4. 2011	25.3. 2013	Не е одлучено.
	КСЗПМЗ	<p>Случај: Знамиња</p> <p>Дневниот весник <i>Вечер</i> на 18.10.2010 објави колумна што содржи говор на омраза против лицата со хомосексуална ориентација.</p> <p>Претставката е поднесена против: Дневниот весник <i>Вечер</i> Драган Павловиќ – Латас, главен и одговорен уредник</p>	<p>Основа: сексуална ориентација</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување, повикување и поттикнување на дискриминација</p>	18.3. 2011	15.7. 2011	КЗД ја отфрли претставката поради ненавременост.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	КСЗПМЗ	<p>Случај: Учебник „Педагогија“</p> <p>Во учебникот по педагогија за III година гимназиско образование се изучува оддел со наслов „Современи принципи на образованието“, во кој е содржан поднаслов „Опачините на сексуалниот живот“, во кој е содржан текст што ги дискриминира лицата со хомосексуална ориентација.</p> <p>Претставката е поднесена против: Министерството за образование и наука Марија Костова, авторка Анета Бараковска, авторка Јелица Маказлиева, авторка</p>	<p>Основа: сексуална ориентација</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување</p>	18.4.2011		<p>19.5.2011</p> <p>КЗД утврди дека содржината на учебникот претставува облик на дискриминација – вознемирување и препорача ревидирање на учебникот.</p>

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	КСЗПМЗ	<p>Случај: Учебник „Криминалистичка психологија“</p> <p>На Факултетот за безбедност во Битола, на студиската програма по криминалистика, е опфатен изборниот предмет Криминалистичка психологија, психопатологија – аспекти на докажувањето, а во учебникот „Криминалистичка психологија“ делот Трансвестизам содржи текст што ги дискриминира луѓето по основа на родовиот идентитет, родовото изразување и сексуалната ориентација.</p> <p>Претставката е поднесена против: проф. д-р Лилјана Батковска, авторка Факултет за безбедност „Св. Климент Охридски“ - Битола</p>	<p>Основа: сексуална ориентација</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување</p>	22.5.2012		<p>9.8.2012</p> <p>КЗД утврди дека не постои дискриминација врз некоја од наведените основи.</p>

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	КСЗПМЗ	<p>Случај: Прилог емитиран на ТВ Сител по повод Меѓународниот ден против хомофобијата</p> <p>ТВ <i>Сител</i> објави прилог со хомофобична содржина, во кој лицата со нехетеросексуална ориентација се етикетираат како лица на кои им е потребна медицинска помош.</p> <p>Претставката е поднесена против: Александар Спасовски, новинар Драган Павловиќ – Латас, главен и одговорен уредник</p>	<p>Основа: сексуална ориентација</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување, повикување и поттикнување дискриминација</p>	22.5.2012	27.3.2013	Не е одлучено.
	КСЗПМЗ	<p>Случај: Колумна „Лето“</p> <p>Дневниот весник <i>Вечер</i> на 11.6.2012 објави колумна што содржи говор на омраза против лицата со хомосексуална ориентација, стигматизирајќи ги овие лица со изјави кои имаат за цел да создадат ирационален страв кај јавноста.</p> <p>Претставката е поднесена против: Дневен весник <i>Вечер</i> Драган Павловиќ – Латас, главен и одговорен уредник</p>	<p>Основа: сексуална ориентација</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување</p>	19.7.2012	27.3.2013	Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	ХЕРА	<p>Случај: Д-р Анчевски На лице кое е ХИВ-позитивно не му е дозволена здравствена услуга. Поради наводна потреба од двојна стерилизација, лицето е усно преупатено во друга здравствена установа. Претставката е поднесена против: Приватната здравствена установа „Д-р Анчевски“</p>	<p>Основа: здравствена состојба</p> <p>Облик: индиректна дискриминација</p>	13.9. 2012	18.1. 2013	Не е одлучено.
	КСЗПМЗ; ХОПС; ЕСЕ; МХК; ХЕРА, и ФООМ	<p>Случај: Хомофобична кампања во весникот <i>Вечер</i></p> <p>Дневниот весник <i>Вечер</i> во четири последователни изданија на насловната страница со фотографии и „спектакуларни наслови“ ја продолжи хомофобичната кампања против лицата со нехетеросексуална ориентација.</p> <p>Претставката е поднесена против: Дневен весник <i>Вечер</i> Ивона Талевска, главна и одговорна уредничка</p>	<p>Основа: сексуална ориентација</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување, повеќекратна дискриминација</p>	8.11. 2012	27.3. 2013	Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	РОМА С.О.С.	<p>Случај: „Gipsy Party“, Пастрмајлијада 2012 во Штип</p> <p>Горан Стаменков, претседателот на Студентскиот парламент на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, преку социјалните мрежи и електронските медиуми ја нарече штипската пастрмајлијада „Gipsy Party“, со што изнесе расистички ставови кон Ромите.</p> <p>Претставката е поднесена против: Горан Стаменков, Претседателот на Студентскиот парламент на универзитетот Гоце Делчев – Штип</p>	<p>Основа: припадник на маргинализирана група, општествен статус и социјален статус</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување</p>	21.11. 2012	1.4. 2013	Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	РОМА С.О.С.	<p>Случај: Електронска картичка за здравствено осигурување</p> <p>Со Правилникот за висината на трошоците за издавање, замена на изгубена или оштетена и за повторно активирање на блокирана електронска картичка за здравствено осигурување и начинот на нивното плаќање, се предвидуваат различни трошоци за определени категории граѓани, со што се врши дискриминација врз одредени категории (невработени лица, самохрани родители и деца без родители и родителска грижа до 18 години), кои според правилникот се ставени во понеповолна положба од лицата корисници на социјална помош.</p> <p>Претставката е поднесена против: Министерство за здравство</p>	<p>Основа: не е наведено</p> <p>Облик на дискриминација: индиректна дискриминација</p>	21.11. 2012		<p>20.2. 2013</p> <p>КЗД не утврди дискриминација врз основа на маргинализирана група во областа на здравството.</p>

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	РОМА С.О.С.	<p>Случај: Психијатриска клиника - Скопје</p> <p>На пациент од Прилеп, припадник на ромската етничка заедница, му е одбиен прием на клиниката, со усен изговор дека нема место, и му е посочено да се обрати во други психијатриски установи, без притоа да добие писмено образложение и упат за во друга болница.</p> <p>Претставката е поднесена против: Клиниката за психијатрија во Скопје</p>	<p>Основа: ментална и телесна попреченост</p> <p>Облик на дискриминација: ментална и телесна попреченост</p>	21.11. 2012	1.4. 2013	16.4.2013 Комисијата ја прекина постапката бидејќи во текот на постапувањето била отстранета повредата.
	ХОПС	<p>Случај: Клиника за пластична и реконструктивна хирургија</p> <p>Универзитетската Клиника за пластична и реконструктивна хирургија континуирано им го оневозможува или отежнува пристапот до лекување на лицата со опијатни зависности, со тоа што овие лица биле оставани да бидат прегледани на крајот на денот, заради заштита на другите пациенти. При интервенциите врз овие пациенти била користена дополнителна заштитна опрема.</p> <p>Претставката е поднесена против: Универзитетската Клиника за пластична и реконструктивна хирургија</p>	<p>Основа: здравствена состојба</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација</p>	27.12. 2012	2.4. 2013	25.9.2013 Комисијата не утврдила дискриминација, бидејќи не се детектирани елементи на дискриминација во третманот на лицата со опијатна зависност.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	ХОПС	<p>Случај: Стоматолошка клиника Стоматолошката клиника континуирано им го оневозможува или отежува пристапот до лекување на лицата со опијатни зависности, со тоа што овие лица ги упатува на дополнителни проверки за хепатитис Ц и Б, за што им се врши дополнителна наплата. Исто така, овие лица се третирали во подрумските простории на Клиниката, заради заштита на другите пациенти.</p> <p>Претставката е поднесена против: Универзитетската стоматолошка клиника „Св. Пантелејмон – Скопје“</p>	<p>Основа: здравствена состојба и припадник на маргинализирана група</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација, повторена</p>	27.12.2012	2.4.2013	25.7.2013 Комисијата утврди дискриминација на пациентите со дијагностициран хепатит Б, Ц и ХИВ, врз основа на здравствената состојба во однос на различните финансиски постапки. Комисијата не утврди дискриминација во поглед на обезбедувањето на услугите (во поглед на третманот).

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	КСЗПМЗ; ХОПС; ЕСЕ; МХК; ХЕРА, и ФООМ	<p>Случај: Дискриминациски изјави на министерот Спирос Ристовски</p> <p>На 12 октомври 2012 година во својата изјава на настан организиран по повод Светскиот ден на женското дете и на 13 октомври, како гостин во информативниот дневник на ТВ <i>Сишел</i>, министерот за труд и социјална политика Спирос Ристовски даде изјава со која ги дискриминираше лицата со хомосексуална ориентација, како и децата кои не се родени или не живеат во семејства со двајца родители, односно мајка и татко.</p> <p>Претставката е поднесена против: Спирос Ристовски, поранешен министер за труд и социјална политика</p>	<p>Основа: сексуална ориентација, брачна состојба и маргинализирана група</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување, продолжена дискриминација</p>	8.1. 2013	9.1. 2013	Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	ЕСЕ	<p>Случај: Неизрекување привремена мерка за заштита од семејно насилство</p> <p>Основниот суд Скопје II во времетраење од 6 месеци (од 4.7.2012 до 10.1.2013) не постапувал по барањето за изрекување привремена мерка за заштита од семејно насилство, за што Судот има обврска да постапи веднаш или најдоцна за 7 дена.</p> <p>Претставката е поднесена против: Основниот суд Скопје II - Скопје</p>	<p>Основа: припадник на маргинализирана група</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација</p>	10.1.2013		25.3.2014 Постапката од страна на КЗД е запрена бидејќи во текот на постапувањето била отстранета повредата.
	МХК	<p>Случај: Притворени лица од машки пол</p> <p>Во Правилникот за куќниот ред за извршување на мерката притвор во притворските одделенија на затворите е предвидено дека капењето на притворени лица од машки пол се врши најмалку еднаш неделно, додека за притворени лица од женски пол капењето се врши најмалку двапати неделно.</p> <p>Претставката е поднесена против: Министерството за правда</p>	<p>Основа: пол</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација, повторена и продолжена</p>	25.1.2013		Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	МХК	<p>Случај : Учебник „Запознавање на околината“</p> <p>Во учебникот „Запознавање на околината“ за III одделение во основното образование е изоставена бошњачката етничка заедница, како народ кој живее во Република Македонија.</p> <p>Претставката е поднесена против: Министерството за образование и наука Билјана Живковиќ, авторка Драга Дамчевска, авторка</p>	<p>Основа: етничка припадност</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација</p>	25.1.2013		15.8.2013 Комисијата за заштита од дискриминација утврди дискриминација кон бошњачката етничка заедница, но не дава препорака за ревидирање на учебникот.
	МХК	<p>Случај: Дискриминација на професор на Факултетот за безбедност во Скопје</p> <p>Државниот просветен инспекторат преку записник утврдува дека проф. д-р Фросина Ташевска Ременски, како член на Советот за безбедност на политичката партија СДСМ, не може истовремено да ја врши функцијата продекан, притоа не утврдувајќи дека Советот не е орган на политичката партија.</p> <p>Претставката е поднесена против: Министерството за образование и наука – Државен просветен инспекторат</p>	<p>Основа: политичка припадност</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација</p>	22.1.2013	14.6.2013	Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	ЕСЕ	<p>Случај: Бесплатна правна помош</p> <p>Министерство за правда повеќе од 3 месеци не донесе решение по поднесеното барање за бесплатна правна помош за случај на семејно насилство, и покрај законски предвидената обврска за итно постапување (најмногу 20 дена) во случаите на семејно насилство.</p> <p>Претставката е поднесена против: Министерството за правда</p>	<p>Основа: припадност на маргинализирана група</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација</p>	22.7. 2013		25.11.2013 Комисијата ја запре постапката бидејќи во текот на постапката Министерството за правда постапило по барањето за бесплатна правна помош.
	ХОПС	<p>Случај: Здравствена установа во Шуто Оризари</p> <p>Општ матичен лекар регистриран во Шуто Оризари одбил да му биде матичен лекар на лице за кое дознал дека е зависник од опијати, со што му го отежнал и оневозможил правото на пристап до здравствени услуги.</p> <p>Претставката е поднесена против: Приватна Здравствена Установа на др.Снежана Ангелковска</p>	<p>Основа: припадност на маргинализирана група</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација, вознемирување</p>	27.8. 2013	25.3. 2013	Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	КСЗПМЗ; МХК; ЛГБТИ Центар; ХЕРА; ХОПС; ЕСЕ, и ПОРАКА	<p>Случај: Учебници со дискриминаторна содржина на студиите по психологија и по родови студии на Филозофскиот факултет при УКИМ</p> <p>Во учебниците „Медицинска психологија“ и „Психијатрија“, кои се користат на Медицинскиот факултет е посочена дискриминаторска содржина кон хомосексуалците.</p> <p>Дополнително, учебниците содржат неточни податоци, кои се несвојствени за современите општества.</p> <p>Претставка е поднесена против: проф. д-р Велимир Стојковски, ректор на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ проф. д-р Олга Мурцева- Шкариќ, авторка на учебниците „Психологија на детството и адолесценцијата: развојна психологија I“, „Психологија на возрасните и стареењето: развојна психологија II“ и „Психологија на родот: родовиот идентитет и родовите улоги“</p>	<p>Основа: сексуална ориентација</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација и вознемирување</p>	25.9. 2013	30.12. 2013	Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	КСЗПМЗ; МХК; ЛГБТИ Центар; ХЕРА; ХОПС, и ЕСЕ	<p>Случај: Учебници со дискриминаторна содржина на Медицинскиот факултет при УКИМ</p> <p>Во три учебници што се користат на студиите по психологија и по родови студии е посочена дискриминаторска содржина и вршат директна паталогизација на хомосексуалците.</p> <p>Претставката е поднесена против: проф. д-р Велимир Стојковски, ректор на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ Георги Чадловски, автор Ангелина Филиповска, авторка Диана Балевска, авторка Антони Новотни, автор Камка Пакетчиева, автор</p>	<p>Основа: сексуална ориентација</p> <p>Облик на дискриминација: директна дискриминација и вознемирување</p>	15.10. 2013	15.1. 2014	Не е одлучено.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	МХК; Национален сојуз на слепите на РМ; Национален сојуз на цивилните инвалиди од војната во РМ; ФООМ; КСЗПМЗ; ХЕРА; ХОПС; ЕСЕ; РОМА С.О.С. и ПОРАКА	Случај: Дискриминација на слепите лица од страна на банките Банките во РМ континуирано постапуваат понеповолно кон лицата со оштетен вид, преку непризнавање на нивниот потпис и неприфаќање да се користи факсимил наместо своерачен потпис, со што слепите лица се принудени да ополномоштат трето лице кое би потпишувало во нивно име и за нивна сметка. Претставката е поднесена против: Комерцијална банка; НЛБ Тутунска банка; Охридска банка; Стопанска банка; Прокредит банка; Стопанска банка Битола; ТТК банка; УНИ банка; Халк банка; Централна кооперативна банка, и Шпаркасе банка.	Основа: телесна попреченост Облик на дискриминација: директна дискриминација, повторена и продолжена	26.9. 2013		Претставката е повлечена поради потпишувањето на меморандумот за соработка помеѓу Комерцијална банка и Сојузот на слепите лица и МХК.

РЕДЕН БРОЈ	ПОДНОСИТЕЛ/И	КРАТОК ОПИС НА ПРЕДМЕТОТ И НАЗИВ НА НАВОДНИОТ ДИСКРИМИНАТОР	ДИСКРИМИНАТОРСКА ОСНОВА И ОБЛИК НА ДИСКРИМИНАЦИЈА	ДАТА	УРГЕНЦИЈА	ДАТУМ И НАЧИН НА ОДЛУЧУВАЊЕ
	ХЕРА	<p>Случај: Кампања против абортус</p> <p>Владата на РМ нарачала и изработила, а Советот за радиодифузија дозволил да се емитува рекламен спот против абортусот со вознемирувачка и непријатна содржина, со кој се врши стигматизација и се повредува човечкото достоинство на жените кои сакаат да извршат абортус. Советот наложи промена на првобитната верзија на рекламниот спот, во кој абортусот е идентификуван како убиство, со тоа што утврди дека првобитната верзија е се категоризира како програма која може да се емитува во период од 00:00 – 05:00 часот, а за да се емитува во други термини во деноноќието, рекламата не треба прекинувањето на бременоста во здравствена установа да го идентификува како убиство. Сепак спотот се емитува на јавниот телевизиски сервис надвор од предвидениот период, со изменета форма, односно делот во кој абортусот е идентификуван како убиство е заматен, а на крајот на спотот додаден е цитат од Мајка Тереза со следнава содржина “Греота е детето да го нема за да вие живеете како сакате”.</p> <p>Претставката е поднесена против: Владата на Република Македонија Советот за радиодифузија на Република Македонија</p>	<p>Основа: пол</p> <p>Облик на дискриминација: вознемирување</p>	27.11.2013		Не е одлучено.

МРЕЖА ЗА
ЗАШТИТА ОД
ДИСКРИМИНАЦИЈА